

OBSAH

Předmluva	5
Úvod	7
Choroba, nemoc organismu	11

ČÁST OBECNÁ

I. Příčiny chorobného dění v organismu	13
A. Zevní	13
B. Vnitřní	13
II. Zánik organismu	15
A. Mechanismy smrti	15
B. Znamky smrti	16
1. Změny fyzikální	16
2. Fermentativní pochody	17
3. Posmrtná hniloba	17
III. Regresivní a metabolické změny	18
A. Nekrosa	18
1. Příčiny nekros	19
2. Druhy nekros	20
3. Gangréna	20
4. Následky nekros	21
B. Atrofie	22
Druhy atrofii	22
C. Tkáňové dystrofie (degenerace)	24
1. Dystrofie z poruchy metabolismu bílkovin	24
a) Kalné zduření	24
b) Hyalinní zkapénkovatění	24
c) Inkluse	24
d) Amyloidosa (amyloidová degenerace)	24
e) Hyalinní degenerace	25

2.	Dystrofie z poruchy metabolismu glykoproteidů	25
	Hlenová degenerace	25
3.	Dystrofie z poruchy metabolismu nukleoproteidů	26
	a) Dna	26
	b) Acidurický infarkt ledvin	26
4.	Dystrofie z poruchy metabolismu polysacharidů	26
	a) Glykogenní infiltrace	26
	b) Glykogenosis	27
5.	Dystrofie z poruchy metabolismu tuků	27
	a) Steatosa	27
	b) Lipoidní thesaurismosy	28
6.	Dystrofie spojená s poruchou výměny solí vápníku	28
	a) Dystrofické zvápenatění	29
	b) Vápenná metastasa	29
D.	Pigmentace	30
	1. Pigmenty endogenní	30
	a) Pigmenty vzniklé látkovou přeměnou buněk	30
	aa) Melanin	30
	bb) Lipochrom	30
	cc) Lipofuscin	31
	b) Pigmenty z krevního barviva	31
	aa) Extravaskulární rozpad krve	32
	bb) Intravaskulární rozpad krve	32
	Žloutenka	33
	2. Pigmentace exogenní	35
	a) Poraněním	35
	b) Cestou zažívací	35
	c) Cestou dýchací	35
	Antrakosa plic	36
	Silikosa plic	36
E.	Kameny (konkrementy)	36
F.	Cysty	39
IV.	<i>Poruchy krevního oběhu</i>	41
	A. Celkové poruchy krevního oběhu	41
	1. Srdeční arytmie	41
	2. Oběhové selhání	42
	3. Srdeční insuficience	43
	4. Poruchy krevního oběhu, mající příčinu v cévním systému	45
	a) V malém oběhu	45
	b) Ve velkém oběhu	45
	aa) Hypertense	46
	Hypertonická choroba	46

bb) Hypotense	46
Cirkulační kolaps	48
Šok	48
5. Změny v množství a složení krve	48
a) Změny celkového množství krve	48
b) Změny v červené složce krevní	49
Anemie	49
c) Změny v bílé složce krevní	50
d) Změny v trombocytech	51
e) Změny v krevní plasmě	51
6. Krvácivé choroby	52
a) Z poruch cév	52
b) Z poruchy tvorby krevních destiček	53
c) Z poruchy mechanismu srážení krve	53
B. Místní poruchy krevního oběhu	54
1. Překrvení (hyperemie)	54
a) Arteriální hyperemie	54
b) Venosní hyperemie	54
2. Místní nedokrevnost (ischemie)	55
3. Infarkt (záhať)	57
4. Krvácení (hemoragie)	59
5. Trombosa	61
6. Embolie (vmetnutí)	62
a) Utržený trombus	64
b) Tuková embolie	64
c) Vzduchová embolie	64
d) Bakteriální embolie	65
e) Cizí tělesa	65
7. Metastasa	65
C. Poruchy výměny tkáňového moku	65
1. Dehydratace	65
2. Vodnatelnost (hydrops)	66
V. <i>Progresivní změny v organismu</i>	69
A. Hypertrofie a hyperplasie	69
B. Regenerace	71
C. Metaplasie	72
D. Transplantace	72
E. Zánět	73

1. Příčiny zánětu	73
2. Znaky zánětu	73
3. Zánětlivý infiltrát	74
4. Fysikálně chemické změny při zánětu	77
5. Celkové reakce při zánětu	77
a) Zvýšená tvorba leukocytů	77
b) Tvorba protilátek	77
c) Horečka	77
6. Průběh zánětu	79
7. Následky zánětu	79
8. Formy zánětu	80
a) Záněty alterativní	80
b) Záněty exsudativní	80
aa) Záněty sliznic a kůže	80
bb) Záněty serosních blan	82
cc) Záněty intersticiální	83
c) Záněty proliferativní (produktivní)	84
aa) Akutní záněty ve fázi hojení	84
bb) Chronické záněty	84
cc) Primárně produktivní zánět	85
dd) Vhojování cizích těles	85
ee) Pochody reparativní (hojení ran, hojení kostních zlomenin)	85
9. Specifické granulační záněty	86
a) Tuberkulosa	86
aa) Tuberkulosa dětského věku	88
bb) Tuberkulosa dospělého věku	89
b) Příjice (syphilis)	91
aa) Syphilis získaná	91
bb) Syphilis vrozená	92
c) Břišní tyf (typhus abdominalis)	93
d) Akutní kloubní hostec (rheumatismus febrilis)	93
e) Aktinomykosa	94
f) Inguinální (venerický) lymfogranulom	95
g) Tularemie	95

VI. *Nádory* 96

A. Vlastnosti a chování nádorů 97

B. Generalisace nádoru 99

1. Cestou krevní 99

2. Cestou lymfatickou 99

3. Cestou implantační 99

C. Druhotné změny v nádorech	100
D. Citlivost nádorů na ozařování	100
E. Výskyt nádorů	100
F. Chování nádorů k organismu	102
G. Příčiny nádorového bujení u člověka	102
H. Rozdělení nádorů	103
CH. Vlastnosti a výskyt nejběžnějších nádorů	104
1. Mesenchymové nádory	104
a) Benigní	104
aa) Fibrom	104
bb) Lipom	104
cc) Chondrom	105
dd) Osteom	105
ee) Angiom	105
ff) Leiomyom	106
b) Maligní	107
aa) Sarkom	107
bb) Hematoblastosa	107
2. Epitelové nádory	109
a) Benigní	109
aa) Papilom	109
bb) Adenom	110
cc) Cylindrom	110
dd) Kystadenom	110
b) Maligní	110
Karcinom	110
3. Nádory z nervové tkáně	110
4. Nádory pigmentotvorné	110
a) Benigní	111
Pigmentový nevus	111
b) Maligní	111
Melanoblastom	111
5. Teratom	111
6. Chorionepitheliom	111
VII. Vývojové vady (zrůdnosti, malformace)	113
Rozdělení zrůd	116
1. Zrůdy podvojně	116
2. Zrůdy jednoduché	116

ČÁST SPECIÁLNÍ

I. <i>Systém kardiovaskulární (srdce a cévy)</i>	118
A. Zánět osrdečníku (pericarditis)	118
1. Exsudativní perikarditis	118
2. Produktivní perikarditis	119
B. Zánět srdeční nitroblány (endocarditis)	120
1. Bakteriální endokarditis (maligní)	120
2. Nebakteriální endokarditis (reumatická)	122
Získané srdeční vady	123
C. Zánět srdečního svaly (myocarditis)	124
1. Hnisavá myokarditis	124
2. Nehnisavá myokarditis	124
D. Oběhové poruchy myokardu	125
E. Vrozené srdeční vady (srdeční malformace)	126
F. Kornatění tepen (arteriosclerosis)	127
G. Bürgerova nemoc	129
H. Periarteriitis nodosa	130
CH. Syfilitický zánět aorty (aortitis syphilitica)	131
I. Výduť (aneurysma)	131
1. Aneurysma pravé	132
2. Aneurysma nepravé	133
3. Aneurysma disekující	134
4. Aneurysma arteriovenosní	134
J. Zánět žil (phlebitis)	134
K. Měštky (varices)	135
II. <i>Dýchací trakt</i>	136
A. Přehled patologické fyziologie	136
1. Reakce krve a její řízení	136
2. Úchylky od normálního dýchání	137
3. Ochranná opatření dýchacích cest	139
B. Záněty dýchacích cest	140
C. Rozšíření bronchů (bronchiectasie)	141
1. Cylindrické bronchiectasie	141
2. Vakovité bronchiectasie	141
D. Změny ve vzdušnosti plic	142
1. Rozedma plic (emfysém)	142
2. Nevzdušnost plic	143

E. Záněty plic	145
1. Nehnisavé	145
a) Lobární (kruposní) pneumonie	145
b) Bronchopneumonie	146
c) Pneumonie intersticiální	147
2. Hnisavé	148
a) Absces plic	148
b) Gangréna plic (plicní sněť)	148
F. Zánět pohrudnice (pleuritis)	149
G. Plynatost hrudní (pneumothorax)	149
1. Pneumothorax uzavřený	150
2. Pneumothorax otevřený	150
3. Pneumothorax ventilový	150
H. Nádory plic	151
III. <i>Trávicí trakt</i>	152
A. Přehled patologické fyziologie	152
1. Poruchy polykání	152
2. Poruchy pohybů žaludku	153
3. Poruchy pohybů střev	154
a) Průjem	154
b) Zácpa	155
c) Střevní neprůchodnost (ileus)	155
4. Poruchy sekrece trávicích šťáv	156
4. Poruchy resorpce (vstřebávání)	157
B. Dutina ústní a hltanová	157
1. Záněty	157
2. Povleklý jazyk	159
3. Adenoidní vegetace	159
C. Jícen	159
1. Divertikul jícnu	159
2. Zánět jícnu (oesophagitis)	160
D. Žaludek	160
1. Zánět žaludku (gastritis)	160
2. Vředová choroba a žaludeční vřed (ulcus ventriculi)	160
3. Poleptání horních částí trávicího traktu	162
E. Střevo	163
1. Zánět	163
a) Katarální zánět	163
b) Hlenovitý zánět tlustého střeva	163

c) Pseudomembranosní a ulcerosní zánět	163
d) Chronická ulcerosní kolitis	164
e) Appendicitis (zánět červu)	164
f) Specifické záněty	165
2. Změny polohy střev	165
a) Enteroptosa	165
b) Invaginace (vchlípení)	165
c) Evaginace	167
d) Volvulus	167
e) Strangulace	167
3. Nádory trávicí trubice	167
a) Benigní nádory	167
b) Maligní nádory	167
F. Pobřišnice	168
1. Zánět (peritonitis)	168
2. Kýly (hernie)	170
G. Játra	171
1. Přehled patologické fyziologie	171
2. Nekrosa jater	173
a) Zonální	173
aa) Hepatitis parenchymatosní	173
bb) Hepatitis epidemická	174
cc) Hepatitis serová	174
dd) Hyperemesis těhotných	174
b) Masivní	174
Akutní hepatodystrofie	174
3. Zánět (hepatitis)	175
4. Cirhosa jater (cirrhosis)	176
a) Atrofická cirhosa	176
b) Hypertrofická cirhosa	176
5. Nádory jater	177
H. Žlučník a cesty žlučové	178
1. Zánět	178
2. Žlučové kameny (cholelithiasis)	178
3. Nádory	179
CH. Slinivka břišní	179
1. Cystická pankreatofibrosa	179
2. Akutní hemoragická nekrosa	179
3. Cukrovka (diabetes mellitus)	180

IV. Uropoetický systém (močové ústrojí)	182
A. Přehled patologické fyziologie	182
1. Poruchy sekrece moči	183
2. Uremie	184
3. Pseudouremie	184
4. Uremie extrarenální	184
5. Úchylky ve složení moči	185
B. Malformace	186
C. Hydronefrosa	187
D. Záněty	188
1. Hnisavé	189
2. Nehnisavé	190
a) Glomerulonefritis povšechná (difusní)	190
b) Glomerulonefritis ložiskovitá	193
c) Nefritis intersticiální	193
E. Nefrosa	193
F. Vaskulární nefrosklerosa	194
G. Záněty odvodných cest močových	195
H. Tuberkulosa močového ústrojí	196
1. Tuberkulosa ledvin	196
2. Tuberkulosa močového měchýře	196
CH. Kameny močové (urolithiasis)	197
I. Nádory	197
V. Systém kostní a kloubní	198
A. Deformity	198
B. Osteodysplasie	199
C. Osteoporosa	201
D. Poruchy spojené s úbytkem vápníku v kostech	201
1. Rachitis	201
2. Osteomalacie	201
3. Fibrozní osteodystrofie	202
E. Záněty kostí (osteomyelitis)	202
1. Nespecifický zánět	202
2. Specifické záněty	203
F. Kostní nádory	204
G. Záněty kloubů (arthritis)	205
H. Ankylosa	206

VI. <i>Pohlavní orgány</i>	207
A. Vrozené malformace	207
B. Pohlavní orgány mužské	208
1. Zánět nadvarlete (epididymitis)	208
2. Zánět varlete (orchitis)	208
3. Hydrokela	208
4. Zánět prostaty (prostatitis)	208
5. Hypertrofie prostaty (adenomyomatosní hyperplasie)	209
6. Rakovina prostaty (carcinoma prostatae)	209
C. Pohlavní orgány ženské	209
1. Zánět vaječníku (oophoritis)	209
2. Zánět vejcovodu (salpingitis)	210
3. Zánět děložní sliznice (endometritis)	210
4. Nádory vaječníku	211
5. Nádory dělohy	211
D. Prsní žláza (mamma)	213
1. Zánět prsní žlázy (mastitis)	213
2. Cystická mastopatie	213
3. Nádory prsu	213
VII. <i>Ústřední nervová soustava</i>	214
A. Poruchy krevního oběhu	214
1. Krváčení (hemoragie)	214
2. Encefalomalacie (změknutí mozku)	215
3. Cevní encefalopatie (encephalopathia angiosclerotica)	216
B. Zánětlivá onemocnění	217
1. Záněty měkkých plen mozkových (leptomeningitis)	217
2. Záněty mozku a míchy	218
C. Nádory	219
D. Vodnatelnost mozku (hydrocephalus)	219
VIII. <i>Vnitřně sekreční (endokrinní) orgány</i>	221
A. Hypofyza	222
1. Nádory	222
2. Endokrinní poruchy	222
a) Akromegalie	222
b) Gigantismus (obří vzrůst)	222
c) Cushingova nemoc	222

d) Simmondsova nemoc (hypofysární kachexie)	222
e) Dystrofie adiposogenitální	223
f) Hypofysární nanismus (trpaslictví)	223
g) Diabetes insipidus (žíznivka)	223
B. Štítná žláza	223
1. Struma	223
2. Endokrinní poruchy	225
a) Hypofunkce štítné žlázy	225
b) Hyperfunkce štítné žlázy (Basedowova nemoc)	225
C. Příštítná tělíska	226
D. Nadledviny	226
1. Kůra nadledvin	226
2. Dřeň nadledvin	226
<i>Hlavní otázky k celkovému opakování</i>	228
<i>Seznam vyobrazení v textu</i>	233
<i>Seznam jmenný a věcný</i>	235
<i>Obrazová příloha (1—40)</i>	265

